

Мотивування персоналу

План

- 1. Теоретичні засади мотивування персоналу в організації
- 2. Основні теорії мотивації
- 3. Характеристика системи мотивування персоналу
- 4. Розробка і оцінка системи мотивації персоналу підприємства

1. Теоретичні засади мотивування персоналу в організації

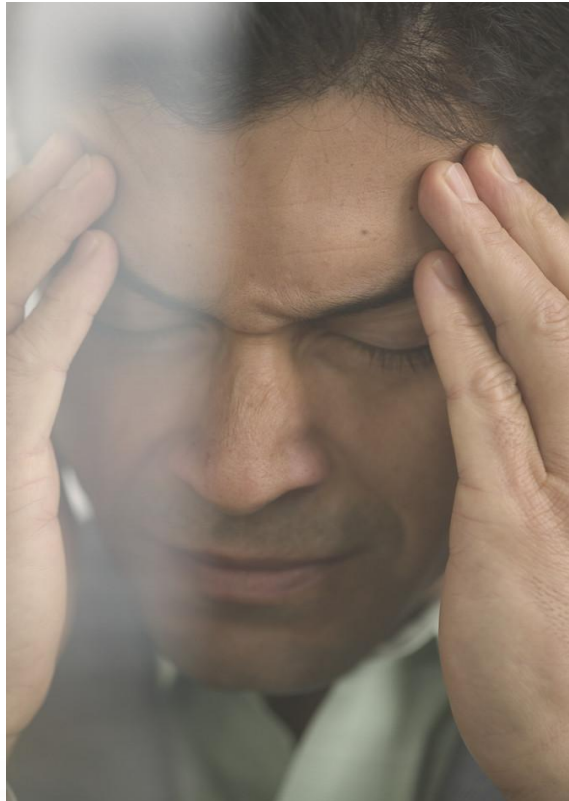

МОТИВ –

Це спонукання
до певних дій

Мотивація – спонукання персоналу до ефективної, добросовісної діяльності для досягнення цілей організації.

Мотиви і стимули

Мотив – спонукальна причина дій та вчинків людини. Мотиви виникають під впливом внутрішніх причин (природних, матеріальних, духовних) та зовнішніх (стимулів).
Стимул – зовнішній регулюючий вплив, що спонукає до цілеспрямованої дії.

МОТИВАЦІЯ = ~~СТИМУЛЮВАННЯ~~

СТИМУЛЮВАННЯ

Це зовнішнє спонукання, елемент трудової ситуації, який впливає на поведінку людини в сфері праці, зовнішня оболонка мотивації персоналу.

ВИДИ СТИМУЛІВ

МАТЕРІАЛЬНІ

Грошові
Негрошові
(в натуральній формі
або у формі компенсацій)

НЕМАТЕРІАЛЬНІ

Соціальні
Моральні
Творчі

Структурні елементи мотивації трудової діяльності

Мотив -
Внутрішнє
спонукання

Стимул-
Зовнішнє
спонукання

Ціль-
Бажаний
результат

Потреба-
необхідність
чогось

Винагорода-
те, що людина вважає
цінним

Цінності-
набір стандартів и
критеріїв оцінки,
прийняття рішень

Ціннісні орієнтації -
Стійке ставлення до
матеріальних і
нематеріальних благ та
цінностей

2. Основні теорії мотивації

Світовий досвід дослідження мотивації

Класичні
теорії

Теорія
людських
відносин

Теорія
людських
ресурсів

«людина
економічна»

Діють економічні
стимули

«людина
соціальна»

Стимулювання не
тільки зарплатою,
але й позитивним
ставленням до
працівника

«людські
ресурси»

кар'єрне зростання,
задоволення від
роботи, розвиток
творчих здібностей
працівника

ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ

ЗМІСТОВІ

- ✓ Теорія ієрархії потреб (А. Маслоу)
- ✓ Теорія двох факторів (Фредерік Герцберг)
- ✓ Теорія набутих потреб
(Девід МакКлелланд)
- ✓ Теорія мотивації (Клейтон Альдерфер)

ПРОЦЕСУАЛЬНІ

- ✓ Теорія постановки цілей (Едвін Лок)
- ✓ Теорія очікувань (Виктор Врум)
- ✓ Теорія справедливості (Стейсі Адамс)
- ✓ Теорія Портера-Лоулера
- ✓ • Теорія партисипативного управління (Ренсіс Лайкерт)

Теорія ієрархії потреб (Абрахам Маслоу)

1. Люди постійно відчують якісь потреби
2. Групи потреб знаходяться в ієрхічному підпорядкуванні
3. Люди намагаються задовольнити свої потреби у певній послідовності
4. Задоволена потреба не мотивує людину

«ПІРАМІДА ПОТРЕБ»

А. Маслоу

вторинні

Потреби у
самовираженні

Потреби у повазі і
визнанні

Потреби у приналежності
до соціальної групи, підтримці

Потреби у безпеці і захищеності

Фізіологічні потреби

первинні

Людина прагне задовольнити спочатку первинні, а потім вторинні потреби відповідно до місця в ієрархії

В системі потреб Маслоу у міру задоволення поточних потреб в процесі діяльності індивідів виникають нові потреби більш високого рівня. Нова потреба формується тільки за умови відносно повного задоволення сукупності попередніх потреб нижчого рівня.

Теорія двох факторів (Ф. Герцберг)

ПОТРЕБИ

1. «Гігієнічна» група

- Відносини з колегами, керівництвом та підлеглими;
- Соціально-психологічний клімат в організації;
- винагорода;
- Фізичні умови праці;
- стабільність робочого місця.

2. «Мотиваційна» група

- досягнення цілей;
- визнання;
- цікавий зміст праці;
- можливості особистої реалізації.

Основне значення
двохфакторної теорії полягає в
тому, що менеджери повинні
бути дуже обережні і не робити
наголос на гігієнічні фактори як
на основні, якщо потреби
нижчого рівня вже достатньо
задоволені.

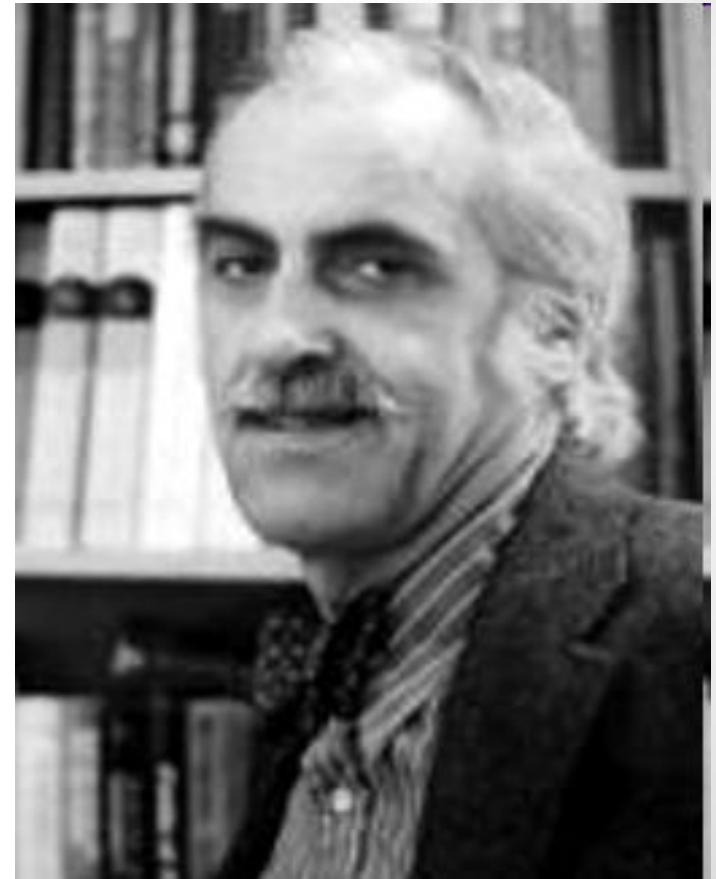

І навпаки, менеджери не повинні витратити час і
ресурси, пропонуючи своїм підлеглим різні
мотиватори до того, як будуть задоволені гігієнічні
потреби.

Теорія набутих потреб (Д. МакКлелланд)

1. Потреба влади
2. Потреба успіху
3. Потреба у приналежності

- **потреба у владі** – стремління людини контролювати використання ресурсів, дії інших людей, справляти вплив на поведінку людей, брати на себе відповідальність за їх дії;
- **потреба успіху (досягнень)** - стремління людини досягати поставлених цілей більш ефективно, ніж раніше;
- **Потреба у приналежності** - стремління до дружніх відносин з оточуючими, одержання від них підтримки.

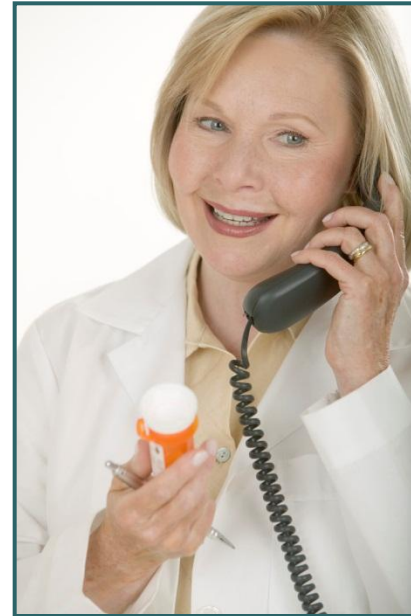
МакКлелланд стверджував, що суспільства з підвищеними мотивами до досягнень породжують більш енергійних підприємців, які, в свою чергу, прискорюють економічне зростання. За даними досліджень, люди з розвиненими мотивами досягнень самі вірять в те, що вони мають більше шансів на успіх, ніж інші. Такі люди проявляють більшу енергійність, працелюбність, активний і творчий підхід. І, нарешті, такі люди одержують більше задоволення від усвідомлення того, що вони успішні, ніж від публічної похвали і визнання.

Теорія потреб (К. Альдерфер)

Люди у своїй мотивації спираються на три види потреб:

- потреби існування
- потреби зв'язків
- потреби зростання

Альдерфер

Маслоу

Потреба існувати

Фізіологічні потреби

Потреба спілкуватись
з іншими

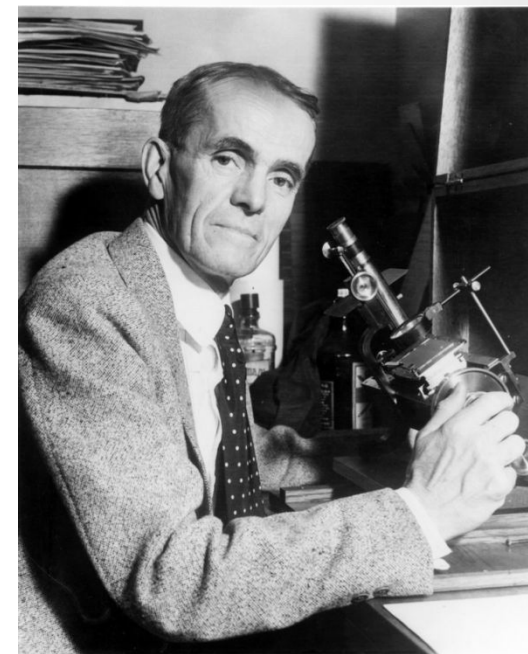
Потреби соціального типу

Потреба зростання

Потреби у
самореалізації, у
повазі

Теорія справедливості (С. Адамс)

Люди суб'єктивно оцінюють відношення одержаної винагороди до затрачених зусиль, а потім співвідносять це із винагородою інших людей, які виконують аналогічну роботу

Затрати індивідуальних зусиль

Затрати зусиль інших осіб

=

Індивідуальна винагорода

Винагорода інших осіб

Коли працівники вважають, що їм платять мало, вони починають працювати менш інтенсивно

Працівники, які вважають, що їм платять більше, ніж належить, будуть намагатись підтримувати інтенсивність праці на попередньому рівні і навіть збільшувати її

Поки працівники не почнуть вважати, що вони одержують справедливу винагороду, вони будуть зменшувати інтенсивність праці

Теорія постановки цілей (1966 г. Едвін Лок)

Орієнтує на використання мотивуючої ролі цілей діяльності за умови їх співпадіння із цілями організації

Задоволення потреб
визначається співвідношенням:

$$\frac{\text{Особисті цілі}}{\text{Особисті результати}} = \frac{\text{Цілі організації}}{\text{Результати організації}}$$

Теорія постановки цілей не дає однозначної відповіді на питання, як здійснювати стимулювання: за кінцевими результатами або за конкретно виконану роботу. Практика діяльності організацій показує, що необхідно комбінувати обидва підходи до стимулювання у відповідності з індивідуальними характеристиками працівників і ситуацією, що склалась

Теорія очікувань (В. Врум)

Мотиваційна теорія очікувань розглядає три типи очікувань індивіда, які впливають на ефективність його діяльності:

перший тип очікувань :

Очікування того, що затрачені зусилля дадуть бажані результати

другий тип очікувань:

Очікування того, що за результати буде надана винагорода

третій тип очікувань:

Очікувана цінність винагороди

ЗАТРАТИ ПРАЦІ

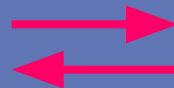
РЕЗУЛЬТАТИ

РЕЗУЛЬТАТИ

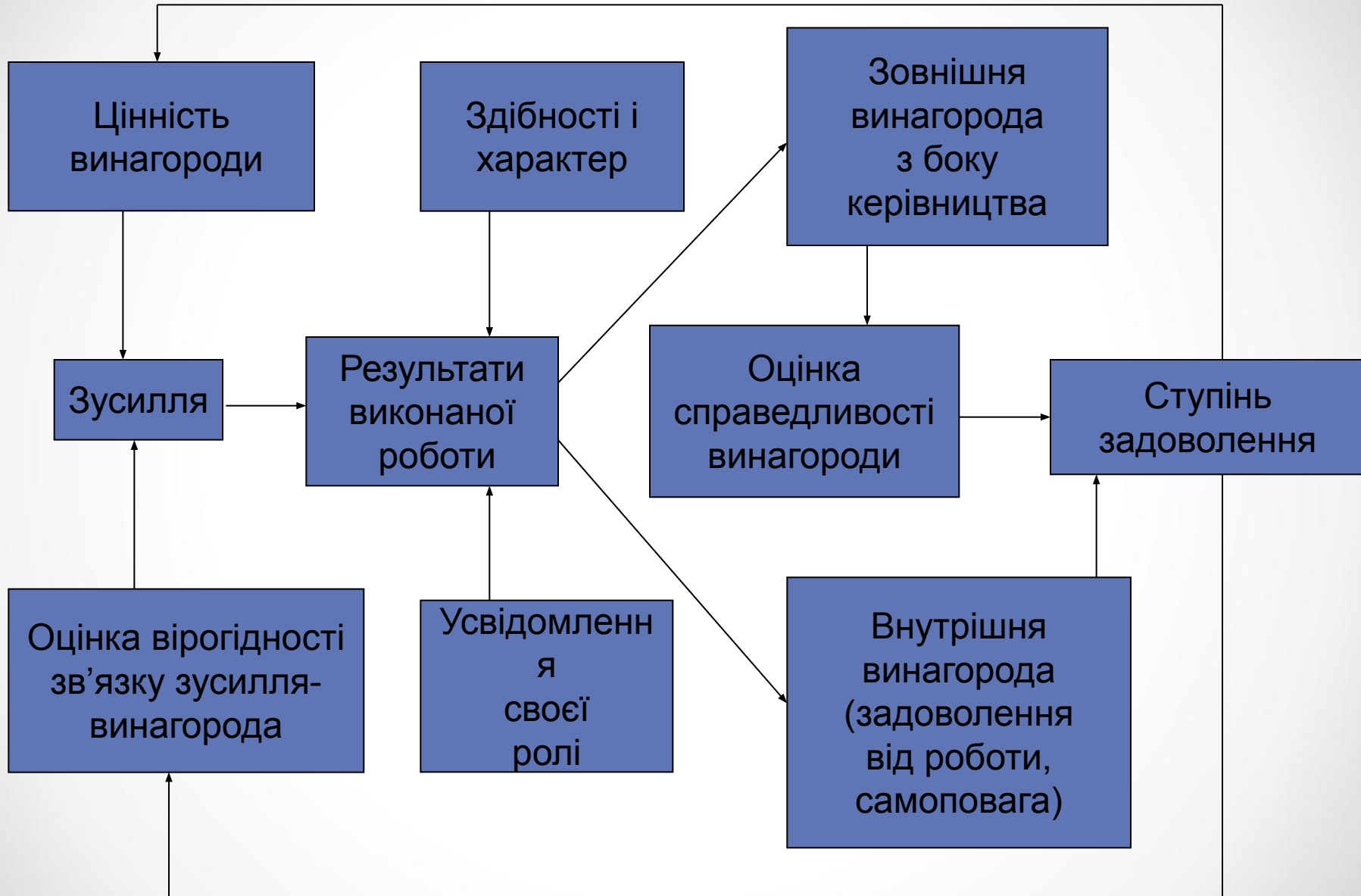
ВИНАГОРОДА

ВИНАГОРОДА

**ЗАДОВОЛЕННЯ
ВИНАГОРОДОЮ**

Модель мотивації Портера–Лоулера

Теорія партисипативного управління

Концепція партисипативного управління виходить з того, що якщо працівник в організації зацікавлено бере участь у різній внутрішньоорганізаційній діяльності, то він, одержуючи від цього задоволення, працює з більшою віддачею, краще, більш якісно і продуктивно.

Основні принципи філософії партисипативного управління :

- Головна цінність будь-якої організації - не матеріальні, не фінансові, а людські ресурси
- Сучасний ефективний менеджмент ґрунтується на концепції "колективної" праці
- Необхідна перебудова усієї системи авторитарного управління
- Через групи реалізується принцип залучення працівників до управління
- Необхідно забезпечувати участь працівників у розподілі додаткових доходів, одержаних за рахунок залучення індивідів у підвищення ефективності виробництва
- Зміни – необхідний елемент розвитку.

3. Характеристика системи мотивування персоналу

Мотиви плинності кадрів

Мотиви плинності кадрів – безпосередні причини, які спонукають працівників звільнитись.

Мотиви особистого характеру
(переїзд, зміна сімейного статусу)

Професійно-кваліфікаційні мотиви
(невідповідність займаній посаді)

Невдоволеність якістю життя
(відсутність можливості самореалізації, незадоволеність потреб)

Невдоволеність умовами всередині підприємства
(некомфортні умови на робочому місці)

Види мотивації

Методи мотиваційного впливу на персонал організації

Економічні
(заробітна плата)

Цільові
(чітка постановка цілей)

Психологічні заохочення
(похвала, осуд, статус)

Дисциплінарні
(зауваження, догана, звільнення)

Групи методів

Усунення негативних стимулів
(позитивна мотивація без загроз)

Партисипативні
(колективне прийняття рішень, робота в команді)

Розширення і збагачення змісту роботи
(нові проекти та технології)

Матеріальні методи мотивації

Оплата праці

Знижки на товари
компанії

Матеріальна
допомога

Премії
і бонуси

Пільги та соцпакет

Забезпечують базові
потреби та оцінку внеску
працівника

Надбавка до окладу

Побутові послуги

Оплата лікування, відпочинку,
навчання

Використання ОЗ фірми

Структура системи мотивації персоналу

- 4. Розробка і оцінка системи мотивації персоналу підприємства

Алгоритм розробки системи мотивації персоналу

- I етап**
Діагностика
цілей
- Уточнення цілей підприємства
  - Визначення використовуваних форм і умов стимулювання
  - Визначення потреб, мотивів і цілей працівників
  - Визначення особливостей організації, які повинні бути враховані у системі стимулювання

- II етап**
Проектування
- Вибір нових форм і методів стимулювання, які відповідають потребам, мотивам і цілям працівників
  - Визначення умов застосування стимулів, які будуть орієнтувати персонал на досягнення цілей організації

- III етап**
Запровадження
програми
- Документаційне закріплення положень системи стимулювання
  - Навчання менеджерів новим методам стимулювання підлеглих
  - Розробка і впровадження засобів контролю економічної ефективності запровадженої системи мотивації

Основні розділи проекту мотивації персоналу

Ціль і очікувані результати проекту

Категорії працівників

Строк дії проекту

Критерії оцінки працівників

Система заохочень і покарань

Календарний план заходів

Відповідальність за виконання

Бюджет проекту

Види мотиваційного аудиту

Соціально-економічний -
оцінка соціально-економічної
ефективності управління мотивацією

Організаційно-технологічний -
оцінка використовуваних в
організації документів і процедур

Соціально-психологічний -
оцінка мотиваційного потенціалу
працівників

Методи проведення мотиваційного аудиту

- Настановні, експертні інтерв'ю;
- Аналіз діючої документації;
- Спостереження за роботою керівників;
- Анкетування і тестування персоналу;
- Формалізований опис процедур;
- Статистичні методи обробки результатів вивчення потреб працівників.